

10 Het Grote Verhaal Erwin Olaf schildert Leidens Ontzet

11

'Liberty - pest en honger tijdens het Leidens beleg', een van de foto's die Erwin Olaf maakte in opdracht van Museum De Lakenhal en de Universiteit Leiden.

De haring en het witbrood hebben plaatsgemaakt voor hotdogs en shoarma, maar nog steeds viert Leiden elk jaar op 3 oktober zijn bevrijding van de Spanjaarden.

Dit jaar doen de Universiteit Leiden en Museum De Lakenhal dat met de tentoonstelling *Vrijheid! Leidens Ontzet 1574-2011*, waarvoor fotograaf Erwin Olaf een aantal hedendaagse historische stukken heeft gemaakt. Op 31 oktober ontvangt Olaf uit handen van staatssecretaris Zijlstra (Cultuur, VVD) de Johannes Vermeerprijs, de staatsprijs voor de kunsten waarmee een bedrag van 100.000 euro is gemoeid.

Olaf heeft zich onder andere laten inspireren door de schilderijen die van het Leidens Ontzet zijn gemaakt tussen de zestiende en de negentiende eeuw. Een daarvan is een doek uit 1861 van Jan Hendrik van de Laar, *De Gebedsdienst na Ontzet Leyden*, waarvoor de schilder - net als fotograaf nu - een groot aantal figuranten opstelde in de Pieterskerk. Olafs grote groepstaferel meet twee bij bijna drie meter. De figuranten werden gevonden via een oproep in de lokale krant of zijn van terrassen in de stad geplukt, enkelen zijn professioneel model.

„Technisch gezien ligt de uitdaging bij het vastleggen van enkele tientallen modellen in een grote historische ruimte”, schrijft Olaf in een toelichting. „Het gevaar dat hierin schuilt is dat het acteren en de compositie ondergeschikt worden gemaakt aan de techniek.” Om dat te voorkomen heeft hij tijdens het fotograferen de grote scène in de Pieterskerk opgedeeld in drieën, die vervolgens door een Spaanse photoshop-specialist in kleuren en contrasten onzichtbaar aan elkaar zijn „gesmeed”. „Hierdoor is de kans op een kloppend geacteerde en uitgelicht beeld vele malen groter, omdat ik veel meer aandacht kan besteden aan de acteurs en de details.”

De regie werd er niet makkelijker op doordat hij zelf een vrouw met Down-syndroom, een kind van twee en een hond aan de cast toevoegde. Hier en daar duiken er hedendaagse attributen op - een iPod, een vrouw met een moderne halsketting, iemand die op teenslippers loopt.

Olafs interpretatie van het beleg is harder, donkerder, wellicht realistischer, dan die in de traditionele geïdealiseerde historische stukken. Zo laat hij met zijn beelden van pestdokter zien dat de pest - volgens nieuwe onderzoek van de universiteit - meer doden eiste dan de honger.

Er is meer dood en verderf, de wonden zijn echter, de wanhoop tastbaarder. En anders dan zijn schilderende voorgangers portretteert hij twee vrouwen als hoofdfiguur en zelfs een zwarte man, geïnspireerd door een zestiende-eeuws schilderij uit het Rijksmuseum van een welgestelde Afrikaanse koopman. Volgens Maartje van den Heuvel, curator fotografie bij de afdeling bijzondere collecties van de Universiteitsbibliotheek, heeft Olaf met deze opdracht een nieuw genre uitgevonden, dat van de 'historische fotografie'.

TRACY METZ

Vrijheid! Leidens Ontzet 1574-2011, 30 sept. t/m 8 jan. in Museum de Lakenhal (lakenhal.nl) en de Universiteitsbibliotheek Leiden (bibliotheek.leidenuniv.nl). Olaf geeft interviews over dit project op 16 oktober om 15.00 uur in De Lakenhal en op 27 oktober om 14.00 uur op een middag van het tijdschrift *Scherpte* over fotografie en media-cultuur in Paradiso, Amsterdam.